

В. Батургарєєва, вчений секретар
Інституту вивчення проблем
злочинності АПрН України,
кандидат юридичних наук

Рецидив злочинів за кримінальним законодавством України і зарубіжних країн: порівняльний аналіз

Осмилення на теоретичному рівні рецидиву злочинів як явища правової дійсності та спроби закріпити поняття про це явище у законодавстві тих чи інших країн мають давню історію. Дослідники цієї проблеми й досі сперечаються з приводу часу першого згадування у праві про рецидив злочинів. Деякі джерела навіть стверджують, що поняття рецидиву злочинів було відоме вже римському праву¹. Стосовно ж вітчизняного законодавства, на думку М. Таганцева, положення про повторення злочинів² як обставину, що обтяжує покарання, вперше з'явилось у «Руській правді»³. Інші дослідники вважають, що поняття повторення злочинів уперше було сформульоване наприкінці XIV ст. у Псковській та Двинській судних грамотах⁴. Залишаючи осторонь теоретичні дискусії, зауважимо, що уявлення про більш значну небезпечність особи, яка вчинила декілька злочинів, за своєю суттю настільки очевидні, що вони зустрічаються у законодавчих пам'ятках різних народів, якого б суспільного розвитку вони не досягли.

Закріплення на сучасному етапі у кримінальному законі України поняття рецидиву злочинів та його правових наслідків є подією важливого значення, свого роду досягненням, оскільки, незважаючи на гострі дискусії та визнання необхідності закріплення цього поняття, протягом майже ста років у вітчизняному

¹ Див., напр.: *Ширяевъ В.Н.* Къ вопросу о рецидиве. — СПб., 1903. — С. 6; *Энциклопедическій словарь.* — Том XXVI / Изд. Ф. А. Брокгаузъ и И. А. Ефронъ. — СПб., 1899. — С. 663; *Бытко Ю.И.* Понятие рецидива преступлений (исторический очерк). — Саратов, 1978. — С. 13 та ін.

² Поняття рецидив злочинів та повторення майже завжди використовувалися як синоніми, хоча деякі нормативні акти минулого й проводили відмінність між цими поняттями.

³ Див.: *Таганцевъ Н. С.* О повтореніи преступлений. — СПб., 1867. — С. 224.

⁴ Див.: *Попов В. И.* Возникновение и развитие рецидива преступления по русскому дореволюционному уголовному праву // Труды Киев. высш. шк. МВД СССР. — 1971. — Вып. 5. — С. 145.

законодавстві не надавалося навіть його визначення. Якщо ж поняття про певне правове явище набуло чіткого законодавчого закріплення, стає можливим проведення порівняльного аналізу із аналогічним інститутом у законодавстві зарубіжних країн. Таке порівняння є корисним не лише з теоретичної точки зору, наприклад, для ознайомлення з тими чи іншими правовими культурами, збагачення та розширення уявлень про дане явище, порівняльний аналіз необхідний і для визначення найоптимальніших концептуальних підходів до осмислення природи повторення злочинів та напрямків удосконалення відповідних норм вітчизняного законодавства, розроблення шляхів боротьби з рецидивною злочинністю.

У порівняльному аспекті питання рецидиву злочинів не були предметом самостійних досліджень, хоча окремі уявлення щодо цієї проблематики надаються в роботах вітчизняних вчених другої половини ХІХ — початку ХХ ст. А. Кистяковського, М. Таганцева, М. Сергієвського. За радянських часів звернення до зарубіжного законодавства з метою з'ясування «їх» західного розуміння рецидиву злочинів здійснювалося у «кращих» традиціях змагання соціалістичної системи права із системою капіталістичною, внаслідок чого висвітлення проблеми вирізнялося односторонністю, оскільки заздалегідь презюмувалося, що західний підхід щодо цієї проблематики є збитковим, «невірним». Навіть під час аналізу відповідного законодавства соціалістичних країн вчені обмежувалися лише констатацією певних фактів без їх поглибленої характеристики на предмет можливості перейняття передового досвіду. Метою ж нашого порівняльного аналізу є не критика зарубіжних законодавчих положень щодо рецидиву злочинів, а визначення в умовах інтеграції України до Європейського Співтовариства можливих напрямків подальшого вдосконалення даного інституту шляхом імплементації в українське кримінальне законодавство найбільш раціональних аспектів, а також вироблення чіткого критерію, який можна вкласти у поняття рецидивної злочинності під час кримінологічного дослідження її природи.

Ми звернулися до кримінального законодавства понад 20 країн різних регіонів світу, які належать до різноманітних правових систем. Особлива увага приділялася кримінальним кодексам країн, що входять до СНД, оскільки упродовж багатьох років ці країни були єдиним геополітичним простором з єдиною правовою культурою та науковим полем. При цьому з'ясовано, що, не-

зважаючи на деякі спільні аспекти у визначенні рецидиву злочинів за кримінальним законодавством різних країн, є й низка істотних відмінностей щодо його розуміння та правових наслідків установлення в діях особи рецидиву злочинів.

Взагалі зарубіжне кримінальне законодавство можна умовно поділити на два блоки залежно від того, чи використовується в ньому саме термін «рецидив злочинів» або ж у законодавчому обігу має місце вживання інших термінологічних еквівалентів для визначення явища, яке за своєю суттю є рецидивом. До першої групи можна віднести кримінальне законодавство таких країн, як Азербайджан, Грузія, Іспанія, Казахстан, Киргизстан, КНР, Біларусь, Росія, Туреччина, Туркменістан, Узбекистан, Швейцарія, Франція, Японія тощо. До цієї ж групи належить і кримінальне законодавство України. Другу групу складає кримінальне законодавство Англії та Уельсу, Польщі, США, ФРН, Норвегії та ін.

При цьому в кримінальних кодексах лише деяких країн першої групи наводиться більш-менш чітка дефініція рецидиву злочинів, у решті ж випадків зміст рецидиву злочинів можна «вирахувати» лише шляхом систематичного тлумачення відповідних норм, що, однак, не завжди просто зробити. Наприклад, у ст. 56 КК Японії прямо вказується, що під повторним вчиненням злочину розуміються випадки, коли особа, яка була засуджена до позбавлення волі із примусовою працею, упродовж п'яти років із дня закінчення виконання покарання або дня звільнення від його виконання знову вчиняє злочин, за який має бути призначене строкове позбавлення волі із примусовою працею¹. Навпаки, КК Іспанії, не надаючи окремо визначення даному явищу, разом з тим вказує, що рецидив згідно зі ст. 23 є обставиною, яка обтяжує кримінальну відповідальність. Такий підхід, на нашу думку, не завжди сприяє точному встановленню змісту кримінально-правового явища. Так, лише при ретельному аналізі стає зрозумілим, що за КК Іспанії під рецидив злочинів підпадають і випадки вчинення необережних злочинів.

У КК України, як і в кримінальних кодексах країн СНД, прямо дається визначення рецидиву злочинів, під яким слід розуміти вчинення нового умисного злочину особою, яка має судимість

¹ У цьому разі йдеться саме про рецидивні злочини, оскільки глава 10 КК Японії, до якої включена вказана стаття, має назву «Рецидивні злочини» (див.: Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии / Под ред. И. Д. Козочкина. – М., 1999. – С. 342–343).

за умисний злочин. У цьому плані такий підхід, пов'язаний із наданням у законі чіткого поняття рецидиву злочинів, є найдоцільнішим, оскільки він виключає необхідність з'ясування правозастосувавцем кожного разу спочатку ознак рецидиву як такого і лише після цього їх інтерпретування до конкретного випадку. Крім того, при такому підході не змішується саме поняття про явище з правовими наслідками, які воно тягне. Тому з погляду зручності застосування кримінального закону є сенс у виділенні вітчизняним законодавцем окремо поняття про явище та положень про правові наслідки цього явища. Отже, встановивши спочатку в діях особи рецидив злочинів, можна перейти до вирішення наступного завдання — призначення адекватного покарання.

У кримінальному законодавстві країн другої групи замість термінів «рецидив злочинів» та «рецидивіст» вживаються такі словосполучення, як звичний злочинець (Закон про повноваження кримінальних судів Англії та Уельсу 1973 р.), повторні та багаторазові фелонії (КК штату Нью-Йорк 1965 р.), повторне вчинення злочинів (Загальногромадянський КК Норвегії 1902 р. з відповідними змінами та доповненнями від 2003 р.), багаторазове вчинення злочинів (КК ФРН 1871 р. у ред. 1987 р.) тощо.

Окремо можна виділити кримінальне законодавство Швейцарії, в якому поряд з терміном «рецидив» вживається й термін «звичний злочинець». При цьому між ними проводиться відмінність. Якщо під рецидивом, за КК Швейцарії 1937 р. зі змінами та доповненнями від 1999 р., мається на увазі за наявності певних умов вчинення умисного або необережного злочину лише *вдруге*, то до звичних злочинців належать особи, котрі *умисно* вчинили *багаторазові* злочинні діяння, за які до вчинення нового, теж умисного, діяння до них застосовувалося позбавлення волі щонайменше вже двічі. Зазначений підхід виправдовується тим, що до рецидивістів застосовується покарання, а до звичних злочинців — так звані заходи безпеки у виді інтернування (поміщення у спеціальну установу), що, на думку швейцарських правників, є єдиним способом захистити суспільство від несприйнятливих до покарання правопорушників¹.

Як бачимо, національне законодавство будь-якої країни має свою специфіку. Але, незважаючи на досить відмінні підходи до

¹ Див.: Современное зарубежное уголовное право. — Т. 2 / Под ред. А. А. Пионтковского. — М., 1958. — С. 400—404; Милуков С. Ф. Российское уголовное законодательство (опыт критического анализа). — СПб., 2000. — С. 286.

вирішення проблеми рецидиву злочинів за законодавством різних країн, важливим є те, що дане явище завжди визнається як окремий випадок, що потребує певного ставлення до подібного прояву антисуспільної поведінки.

Ще один спільний момент, притаманний кримінальному законодавству як України, так і зарубіжних країн, полягає в тому, що рецидив злочинів має місце тільки у випадках, якщо до вчинення нового злочину стосовно винної особи вже застосовувалося покарання за попередній злочин і при цьому не сплинула давність рецидиву (певний строк між фактом засудження або відбуттям покарання та вчиненням нового злочину). На цьому єдність у поглядах на різновид множинності злочинів, про який йдеться, за кримінальним законом тих чи інших країн, мабуть, і закінчується. Основна ж відмінність щодо розуміння рецидиву злочинів полягає у виділенні тих відмінних ознак, які є обов'язковими саме за законодавством даної країни для констатації рецидиву в поведінці особи, а також правових наслідків подібної констатації, тобто певного впливу наявності факту рецидиву злочинів на призначуване покарання. Щодо цього положення кримінального закону різних країн досить несхожі. Тому дати якусь чітку класифікацію законодавчих визначень ознак рецидиву та підходів до призначення покарання за нього не видається можливим, оскільки кожного разу це буде досить самобутнє розуміння рецидиву та його впливу на призначення покарання. Але для встановлення дійсного змісту рецидиву злочинів, безвідносно до особливостей кримінального законодавства будь-якої країни, вважаємо за доцільне проаналізувати законодавчі положення, присвячені даному інституту, за такими позиціями: а) форма вини злочинів, що входять до можливого рецидиву; б) чи мається на увазі повторення лише тотожних і однорідних злочинних діянь або ж закон припускає вчинення й різнорідних злочинів; в) проміжок часу, протягом якого вчинення нового злочину вважатиметься рецидивом (давність рецидиву), та одночасно з цим встановлення моменту, з якого в разі вчинення нового злочинного діяння починає спливати цей проміжок часу; г) вид раніш призначеного покарання та покарання, яке загрожує за вчинення нового злочину; ґ) кількість попередніх засуджень; д) вік засудженого на момент вчинення попереднього і нового злочинів.

Хоча деякі з перелічених параметрів і можуть виявитися нейтральними під час аналізу сутності рецидиву злочинів за національним законодавством тієї чи іншої країни, але в цілому

вони не заважають встановленню характерних особливостей, притаманних правовій природі даного явища.

Пояснимо застосування цього своєрідного алгоритму аналізу на прикладі встановлення змісту рецидиву злочинів за кримінальним законом КНР. Вибір законодавства цієї країни для ілюстрації запропонованої схеми зумовлений, по-перше, тим, що його положення щодо рецидиву злочинів достатньо чітко врегульовані для стислого їх викладення в досить обмеженому за обсягом матеріалі публікації; по-друге, кримінальному законодавству КНР приділяється значно менша увага, ніж законодавству європейських країн та країн Північної Америки, хоча на сьогоднішній день за кількістю населення це найбільша країна у світі.

Незважаючи на те що у ст. 65 КК КНР перелічуються деякі ознаки віднесення певних осіб до рецидивістів, для повного уявлення щодо сутності рецидиву злочинів необхідний аналіз інших положень кримінального закону. Зазначена стаття прямо вказує, що повторне вчинення необережних злочинів не утворює рецидиву злочинів. Лише у разі вчинення умисних злочинів є можливим їх рецидив. Такий же підхід запроваджено і в кримінальному законодавстві України, Грузії, Білорусі, Казахстану, Киргизстану, Росії, Таджикистану, Туркменістану, Узбекистану, США, Франції, ФРН та ін. На відміну від цього кримінальний закон Швейцарії, Іспанії, Норвегії, Туреччини припускає, що рецидив злочинів утворює вчинення як умисних, так і необережних злочинів.

Згідно з ст. 66 КК КНР злочинні елементи, які вчинили злочин, пов'язаний з порушенням спокою держави, і відбули покарання або були амністовані, у разі повторного вчинення злочину, пов'язаного з порушенням спокою держави, *також* вважаються рецидивістами. Шляхом логічного тлумачення наголосу в цьому законодавчому положенні на терміні «також» можна дійти висновку, що поряд з цими особливо відзначеними випадками, які є повторенням тотожних або принаймні однорідних злочинів, до рецидиву злочинів перш за все належать випадки повторення різнорідних злочинів. Тобто закон має на увазі як спеціальний, так і загальний рецидив. Таке розуміння цієї ознаки ми зустрічаємо у кримінальному законі більшості країн. Лише КК Іспанії ставить визнання рецидиву в пряму залежність від наявності у діях особи тотожних злочинів.

Далі, КК КНР у ст. 65 прямо вказує, що рецидивістами визнаються особи, які вчинили новий умисний злочин протягом

п'яти років після відбуття строку покарання або амністування. Таким чином, давність рецидиву злочинів дорівнює п'яти рокам, а її строк починає спливати тільки після відбуття покарання або амністування. Крім того, саме на такий порядок обчислення строку, що має значення для визнання рецидиву, вказує й ст. 66 КК КНР. З цього випливає, що вчинення нового злочину під час відбування покарання за китайським законодавством не є рецидивом злочинів. Таке вирішення проблеми є характерним і для кримінального законодавства Туреччини.

Принципове значення для визнання рецидиву за кримінальним законодавством КНР має вид раніш призначеного покарання, а також покарання, яке загрожує за вчинення нового злочину. Лише у разі, якщо особа за вчинення попереднього злочину засуджувалася до строкового позбавлення волі або ж до більш високої міри покарання і знову вчиняє злочин, за який передбачено теж строкове позбавлення волі або більш висока міра покарання, вона буде визнана рецидивістом (зрозуміло, за наявності інших обов'язкових умов). Отже, підкреслюючи пряму залежність рецидиву злочинів від виду покарання, законодавець, вочевидь, виходить з того, що не будь-яке покарання може справити на засудженого настільки сильний вплив, щоб у подальшому служити більш-менш міцним стримуючим фактором, свого роду гарантом, неповернення особи до вчинення нових злочинів. Відносно «легкі» види покарання (нагляд та короткостроковий арешт) не містять того обсягу кари, нехтування яким свідчило б про підвищену небезпечність поведінки особи та необхідність застосування до неї у разі вчинення нового злочину більш суворого покарання. Такий підхід є поширеним за законодавством багатьох країн (Швейцарія, Англія та Уельс, Японія тощо). Вважаємо, що він заслуговує на окреме вивчення та аналіз, бо не позбавлений певного раціонального начала та буде корисним при вдосконаленні вітчизняного інституту рецидиву злочинів.

Кримінальне законодавство деяких країн окремо вказує на випадки засудження особи два та більше разів. Наприклад, за КК Швейцарії від певної кількості засуджень залежить, чи буде особа визнана рецидивістом або ж звичайним злочинцем, оскільки засудження особи тричі за наявності певних умов надає суду право визнати її не просто рецидивістом, а звичайним злочинцем. Від кількості судимостей згідно з КК штату Нью-Йорк залежить розподіл випадків повторення фелоній на власне повторні та бага-

торазові, що у свою чергу впливає на призначення покарання. Збільшення кількості попередніх засуджень законодавець деяких країн розглядає як своєрідний показник посилення в особі прагнення продовжити, поновити злочинну діяльність, незважаючи на вжиті щодо неї кримінально-правові заходи, а отже, і як індикатор небезпечності такої особи для суспільства. Повертаючись до кримінального законодавства КНР, слід зазначити, що КК цієї країни, як, до речі, й КК України, не пов'язує настання будь-яких відмінних правових наслідків з тією чи іншою кількістю попередніх засуджень, тобто цей критерій є нейтральним для визнання в діях особи рецидиву злочинів¹. Проте він не є нейтральним за законодавством інших країн СНД, згідно з яким від певної кількості попередніх засуджень залежить не лише вид рецидиву (простий, небезпечний, особливо небезпечний), а й конкретний строк, нижче якого покарання особі не може бути призначено.

Останній критерій, на який треба звертати увагу під час з'ясування змісту рецидиву злочинів за законодавством будь-якої країни, — це вік, з якого у разі вчинення повторного злочину після попереднього засудження в діях особи може визнаватися наявність рецидиву. Кримінальний закон деяких країн прямо вказує на цей вік. Наприклад, за КК Беларусі, Грузії, Казахстану, Киргизстану, Росії, Туркменістану, Норвегії неповнолітній вік особи при вчиненні попереднього злочину не дає підстав для констатації рецидиву. В кримінальному законодавстві КНР, на прикладі якого ми демонструємо запропоновану схему аналізу рецидиву злочинів, спеціально не вказується вік, з якого стає можливим визнати особу рецидивістом. Тому в цьому разі треба звертатися до положень Загальної частини КК, які встановлюють вік кримінальної відповідальності. За загальним правилом він дорівнює 16 рокам, а за окремі злочини — 14. Отже, вчинення нового злочину після попереднього засудження особи хоч би і в неповнолітньому віці (зрозуміло, за інших обов'язкових ознак віднесення повторення злочину до рецидиву) дає суду право ви-

¹ В історії вітчизняного законодавства відомі випадки, коли кількість судимостей мала неабияке значення для визнання в діях особи рецидиву злочинів. Наприклад, Статут Воїнський 1716 р. і Статут Морський 1720 р. визнавали рецидивною крадіжку, вчинену хоча б після першої судимості за подібний злочин, у той час як Наказ Петра I від 10 листопада 1721 р. — лише після другої судимості. При цьому вчинення даного злочину вдруге підпадало під поняття «повторення» і не тягло посилення покарання.

знати таку особу рецидивістом та призначити покарання з урахуванням цього факту. Аналогічного підходу додержується й кримінальне законодавство України.

На підставі аналізу запропонованих вище критеріїв можна зробити висновок, що під рецидивом злочинів за КК КНР розуміється вчинення особою упродовж 5 років після відбуття за умисний злочин строкового позбавлення волі чи амністування нового умисного злочину — тотожного, однорідного або різнорідного, за який передбачається строкове позбавлення волі або більш висока міра покарання, незалежно від віку засудженого та кількості його попередніх засуджень.

Отже, сам факт вчинення нового злочину, наявність засудження за попередній злочин та давність рецидиву — це своєрідні константи явища рецидиву злочинів для кримінального законодавства будь-якої країни. Інші ж ознаки (види злочинів, кількість засуджень тощо) є варіаційними. Тому кожного разу при аналізі законодавства тієї чи іншої країни треба встановлювати, які з ознак мають істотне значення для визнання в діях винного рецидиву злочинів.

На особливу увагу заслуговує аналіз правових наслідків констатації в діях особи рецидиву злочинів, тобто його впливу на призначення покарання. Законодавство будь-якої країни вважає рецидив обставиною, яка обтяжує покарання. За наявності рецидиву найпоширенішим проявом обтяження покарання за законодавством багатьох країн є збільшення його розміру порівняно з випадками призначення особі покарання за відсутністю в її діях подібного факту. Це збільшення, зокрема, відображається у: 1) подвоєнні максимального строку покарання, встановленого за вчинення даного злочину (КК Франції, Норвегії, Японії); 2) підвищенні покарання у межах максимального строку, передбаченого для даного виду покарання (Швейцарія); 3) збільшенні строку покарання на певну частину (наприклад, за КК Туреччини на 1/6 при вчиненні однорідних злочинів і від 1/6 до 1/3 — за вчинення однорідних злочинів). Якщо перший підхід до призначення покарання є досить жорстким і фактично не залишає місця для врахування інших обставин, у тому числі й тих, що пом'якшують покарання, то другому та третьому підходам це не притаманне. При цьому останній підхід не тільки містить можливість індивідуалізувати покарання залежно від конкретних обставин вчинення злочину, особи винного, а й враховує набуття особою злочинного професіоналізму, про що свідчить вказівка на збільшення

розміру покарання на певну частину залежно від однорідності чи різнорідності попереднього та нового злочинів.

Окремо слід виділити підхід, запропонований у КК Іспанії. Згідно з законодавчим положенням за рецидив злочинів винному завжди призначається покарання за верхньою межею встановлених законом санкцій за той чи інший вид злочину. Закріплення такого впливу рецидиву на призначуване покарання, на нашу думку, теж не сприяє врахуванню всіх індивідуальних особливостей вчинення злочину, винної особи, а також обставин, що пом'якшують або обтяжують покарання.

Своєрідно впливає на призначення покарання рецидив злочинів за КК штату Нью-Йорк, згідно з яким за вчинення насильницької фелонії вдруге (розуміється, після предикатного засудження теж за насильницьку фелонію) не тільки призначається більш суворе покарання у виді тюремного ув'язнення шляхом підвищення його нижньої межі, а й змінюється вид вироку — з невизначеного на визначений. Справа в тому, що невизначений вирок, в якому судом встановлюються лише максимальний і мінімальний строки покарання, вважається більш м'яким порівняно з визначеним вироком, бо його конкретна тривалість залежить від поведінки засудженого під час відбуття покарання. Вчинення ж насильницької фелонії багаторазово, тобто хоча б утретє, знову тягне за собою призначення винному невизначеного вироку, максимальний строк якого — довічне ув'язнення. Одночасно з цим підвищується мінімальний строк тюремного ув'язнення — від 12 до 25 років проти 6–12,5 років за повторну фелонію.

З огляду на положення кримінального законодавства України рецидив злочинів також вважається обтяжуючою обставиною, що дає суду право призначити винному більш суворе покарання, але в межах санкції статті, якою передбачається відповідальність за вчинений злочин (наприклад, призначити максимальний строк покарання, встановлений у даній статті, вибрати з двох альтернативних покарань найбільш суворе тощо). Крім того, вчинення особою після засудження тотожного або однорідного з попереднім злочином діяння, тобто спеціальний рецидив, нерідко враховується законодавцем як кваліфікуюча ознака нового злочину і автоматично тягне за собою безальтернативне посилення відповідальності порівняно зі складом аналогічного злочину, але без такої обставини. На окремий розгляд за законодавством України заслуговують випадки вчинення нового умисного злочину під час

відбування покарання за раніш вчинений злочин. З огляду на підвищену суспільну небезпечність подібних випадків суду надано право при визначенні остаточного покарання згідно з ст. 71 КК України призначити більш суворе покарання, ніж те, що передбачено статтею, за якою засуджується дана особа.

Деякі особливості має врахування наявності рецидиву злочинів при призначенні покарання за КК Азербайджану, Білорусі, Грузії, Казахстану, Киргизстану, Росії, Таджикистану, Туркменістану. Законодавство цих країн містить окремі статті, в яких передбачено положення щодо призначення покарання при рецидиві злочинів. При цьому аналіз законодавчого матеріалу цих країн свідчить про єдиний підхід у призначенні покарання за вказану множинність злочинів, який полягає в тому, що строк покарання за рецидив не може бути менше половини, за небезпечний рецидив — менше двох третин, а за особливо небезпечний рецидив — менше трьох чвертей максимального строку найбільш суворого виду покарання, передбаченого за вчинений злочин.

У кримінальному законодавстві зарубіжних країн існують й інші підходи у визначенні впливу рецидиву злочинів на призначення покарання.

Користь порівняльного аналізу щодо рецидиву злочинів є очевидною. Так, завдяки йому вдалося з'ясувати, що, по-перше, законодавство будь-якої країни окремо вирізняє випадки цієї множини злочинів як особливого виду протиправної поведінки; по-друге, рецидив злочинів є обставиною, що обтяжує покарання та викликає енергійні заходи боротьби з ним; по-третє, незважаючи на самотність окремих ознак, рецидив злочинів за кримінальним законодавством будь-якої країни завжди передбачає наявність факту вчинення нового злочину, попереднього засудження та давності рецидиву; по-четверте, в абсолютній більшості країн рецидив злочинів становить вчинення лише умисних злочинів. Крім того, порівняльний аналіз має за мету не лише ознайомлення з різними правовими культурами, а й сприяння збагаченню вітчизняної правової думки в цілому; визначенню шляхів удосконалення інституту рецидиву злочинів в українському кримінальному законодавстві; з'ясуванню спільних аспектів у розумінні одного й того ж самого явища за різними законодавчими системами світу та поняття рецидивної злочинності як складової частини злочинності в цілому.